

Tìm hiểu về phong tục Cúng Giao Thừa dịp Tết Nguyên Đán

ISSN: 2734-9195 08:00 28/01/2025

Cúng Giao Thừa có mối liên hệ chặt chẽ với tín ngưỡng thờ cúng tổ tiên và thần linh của người Việt nói riêng và các dân tộc Á Đông nói chung.

Năm hết, Tết đến là thời khắc chuyển giao giữa năm cũ và năm mới. Đây là thời điểm đất trời giao thoa, âm dương hoà quyện để người người, nhà nhà bừng lên sức sống mới.

Từ xưa đến nay, người dân Việt Nam đều cúng lễ Tết một cách chu đáo. Bắt đầu từ 23 tháng Chạp là lễ Ông Công, Ông Táo rồi đến lễ Tất niên, lễ Giao Thừa và Lễ hóa vàng.

Phong tục cúng Giao Thừa

Có rất nhiều nguyên nhân hình thành nên phong tục Cúng Giao Thừa vào mỗi dịp Tết Nguyên Đán.

Cúng Giao Thừa không chỉ có mặt trong văn hóa Việt Nam mà còn phổ biến ở các nước Á Đông, đặc biệt là Trung Quốc, Hàn Quốc, Nhật Bản, và các quốc gia Đông Nam Á khác. Mặc dù mỗi quốc gia có những nghi lễ và cách thức tổ chức riêng biệt, nhưng mục đích chung vẫn là cầu mong một năm mới an lành, may mắn, và thịnh vượng. Ở Nhật Bản, lễ cúng Giao Thừa (Omisoka) cũng diễn ra vào đêm cuối cùng của năm, khi gia đình sum vầy, ăn uống, và cúng bái tổ tiên. Ở Trung Quốc, lễ tiễn năm cũ và đón mừng năm mới cũng có nghi lễ tương tự với cúng thần linh và pháo đốt.

Cúng Giao Thừa có thể bắt nguồn từ những nghi lễ của người Trung Quốc cổ đại, đặc biệt là từ phong tục Lễ Tiễn Tết (tiễn năm cũ và đón mừng năm mới). Trong văn hóa Trung Hoa, Tết Nguyên Đán là dịp quan trọng để gia đình tụ họp, cúng bái tổ tiên và thần linh, cầu mong sự an lành và tài lộc trong năm mới. Từ Trung Quốc, phong tục này đã được du nhập vào Việt Nam và các quốc gia Đông Nam Á khác. Ở Trung Quốc, cúng Giao Thừa được thực hiện vào đêm 30 Tết, với các nghi lễ tiễn biệt các vị thần như Táo Quân và mời gọi các thần linh

mới. Trong truyền thống này, việc đốt pháo cũng là một phần của nghi lễ, nhằm xua đuổi tà ma và đón nhận năm mới với hy vọng thịnh vượng.

Tín ngưỡng cổ truyền và văn hóa nông nghiệp: Cúng Giao Thừa có mối liên hệ chặt chẽ với tín ngưỡng thờ cúng tổ tiên và thần linh của người Việt nói riêng và các dân tộc Á Đông nói chung. Trong các xã hội nông nghiệp cổ đại, thời gian đóng vai trò quan trọng, các nghi lễ cúng bái được tổ chức vào những thời điểm quan trọng trong năm như mùa gặt, đầu xuân, hay các kỳ lễ hội.

Cúng Giao Thừa diễn ra vào thời điểm chuyển giao giữa năm cũ và năm mới, là lúc giao thoa giữa quá khứ và tương lai. Người xưa tin rằng trong khoảng thời gian này, các vị thần linh sẽ rời đi và trở về, nên việc cúng bái nhằm tiễn biệt các thần linh và đón mời các vị thần mới có thể mang lại may mắn, sự bình an cho gia đình và cộng đồng.

Tín ngưỡng thờ thần linh và tổ tiên: Cúng Giao Thừa ở Việt Nam còn liên quan đến tín ngưỡng thờ thần linh và tổ tiên, với mong muốn tôn vinh những người đã khuất và cầu xin sự bảo vệ, che chở của các thần linh cho gia đình trong năm mới. Tín ngưỡng này bắt nguồn từ những niềm tin xưa về sự bảo vệ của tổ tiên và các vị thần linh đối với cuộc sống của con cháu. Lễ cúng Giao Thừa có sự kết hợp giữa việc tiễn đưa các vị thần, tổ tiên và cầu xin sự phù hộ của các thần linh cho năm mới. Đây cũng là lúc gia đình tỏ lòng biết ơn với các vị thần, tổ tiên đã giúp đỡ trong năm qua, đồng thời cầu mong một năm mới thuận lợi, an khang.

Ảnh minh họa (sưu tầm)

Những yếu tố đặc trưng của phong tục cúng Giao Thừa

Không gian: Phong tục cúng Giao Thừa là cúng ngoài sân mang tính chất mở, không gian rộng rãi, gắn kết với thiên nhiên và các yếu tố tự nhiên. Việc cúng ngoài sân tạo nên sự gần gũi giữa con người với đất trời.

Thời gian: Cúng Giao Thừa sẽ diễn ra từ 23h-1h vào đêm cuối cùng của năm cũ. Đây là khung giờ chuyển giao sang ngày mới. Đón nhận sự khởi đầu mới.

Lễ vật phong phú: Mâm cúng ngoài sân thường gồm những lễ vật truyền thống như trái cây, bánh chưng, bánh tét, thịt gà, xôi, rượu, trà, đèn cây và các loại hoa quả. Các lễ vật này không chỉ tượng trưng cho sự thịnh vượng mà còn là món quà thể hiện lòng kính trọng với tổ tiên và các thần linh.

Đốt pháo và thắp hương: Việc đốt pháo và thắp hương trong cúng Giao Thừa ngoài sân được cho là có tác dụng xua đuổi tà ma, đem lại sự may mắn và tài lộc. Pháo là biểu tượng của sự thanh tẩy, giúp gia đình bắt đầu một năm mới đầy hứa hẹn.

Lời khấn cúng Giao Thừa: Lời khấn trong lễ cúng Giao Thừa có thể được thực hiện bởi một thành viên trong gia đình. Mỗi gia đình có thể có lời khấn riêng, nhưng thường sẽ gồm những nội dung chính sau:

Tiến biệt năm cũ: Cảm ơn tổ tiên, thần linh đã bảo vệ gia đình trong năm qua.

Cầu mong năm mới: Xin các vị thần linh, tổ tiên phù hộ gia đình bình an, thịnh vượng, gặp nhiều may mắn, tài lộc.

Khấn xin sức khỏe, hạnh phúc: Xin gia đình được sức khỏe dồi dào, con cái hiếu thảo, công việc thuận lợi, vạn sự hanh thông.

Xua đuổi tà khí: Cầu mong mọi điều xấu xa, bệnh tật, tai ương sẽ được xua tan, gia đình được an lành.

Sau khi hoàn tất lễ cúng, gia đình có thể cùng nhau thưởng thức các món ăn đã chuẩn bị trong mâm cỗ cúng Giao Thừa. Đây cũng là thời điểm để mọi người sum vầy, trò chuyện và chúc nhau một năm mới an lành, hạnh phúc.

Lưu ý: Cúng Giao Thừa là một nghi lễ rất linh thiêng, vì vậy cần chuẩn bị một không gian thờ cúng trang trọng và thành kính. Nghi thức có thể thay đổi tùy theo từng gia đình và vùng miền, nhưng các yếu tố cúng tế tổ tiên và thần linh, xua đuổi tà khí và cầu bình an cho năm mới vẫn luôn giữ vai trò chủ đạo.

Tổng hợp: **Thuý Anh**